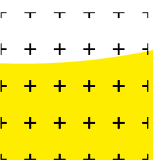

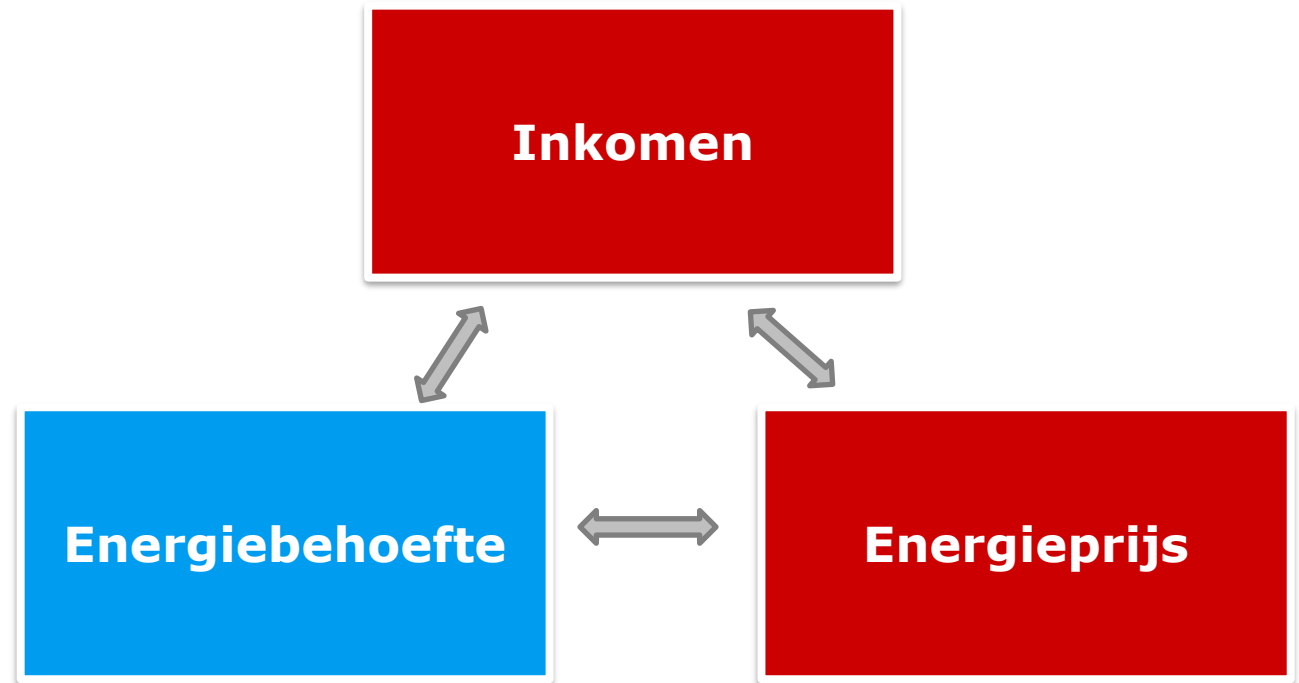
Drivers of Change

Energiearmoede Webinar

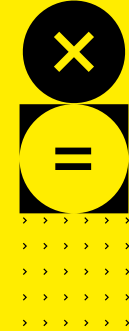

Het probleem energiearmoede

- In de basis is energiekearmoede het niet kunnen **betalen** van een **basisbehoefte aan energie**.
- Energiearmoede speelt op huishouden niveau en komt in veel verschillende vormen tot uiting.
- Energiearmoede is sterk verweven met bredere sociaaleconomische, gezondheids-, klimaatproblematiek.

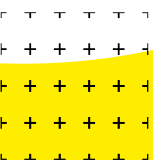

Figuur 1. Energiearmoede; het samenspel van drie elementen

Drivers of Change

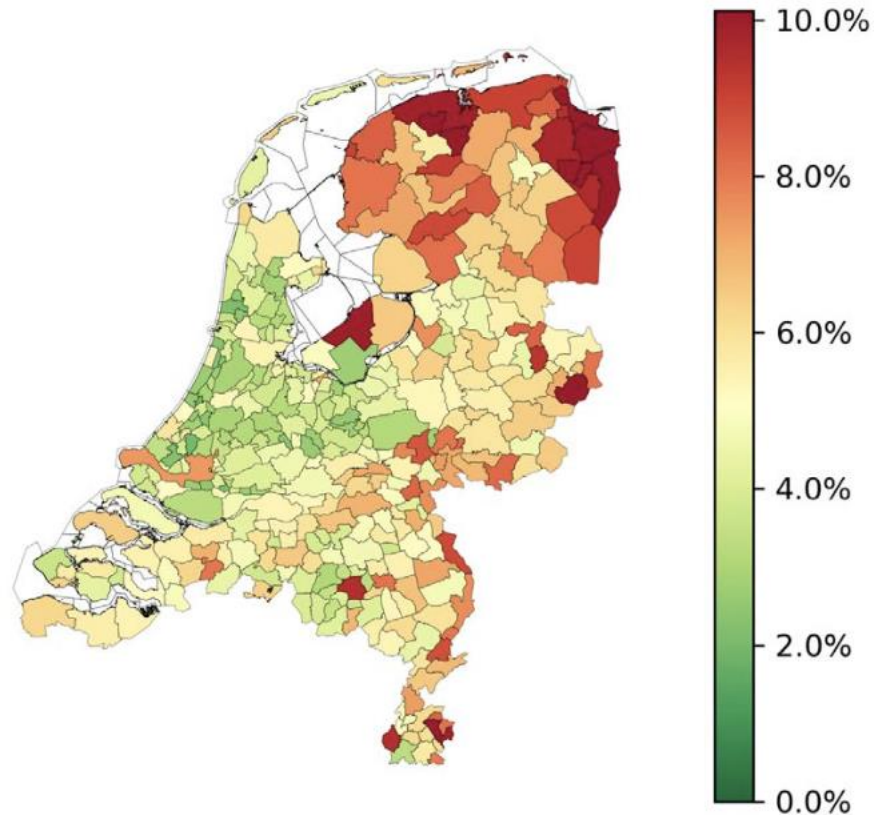
Energiearmoede Webinar

21-9-2022

www.newenergycoalition.org

Energie armoede

**Niet alleen technisch en
economisch vraagstuk,
juist ook sociaal vraagstuk**

Energy poverty per municipality
(Mulder, Dalla Longa & Straver, 2021)

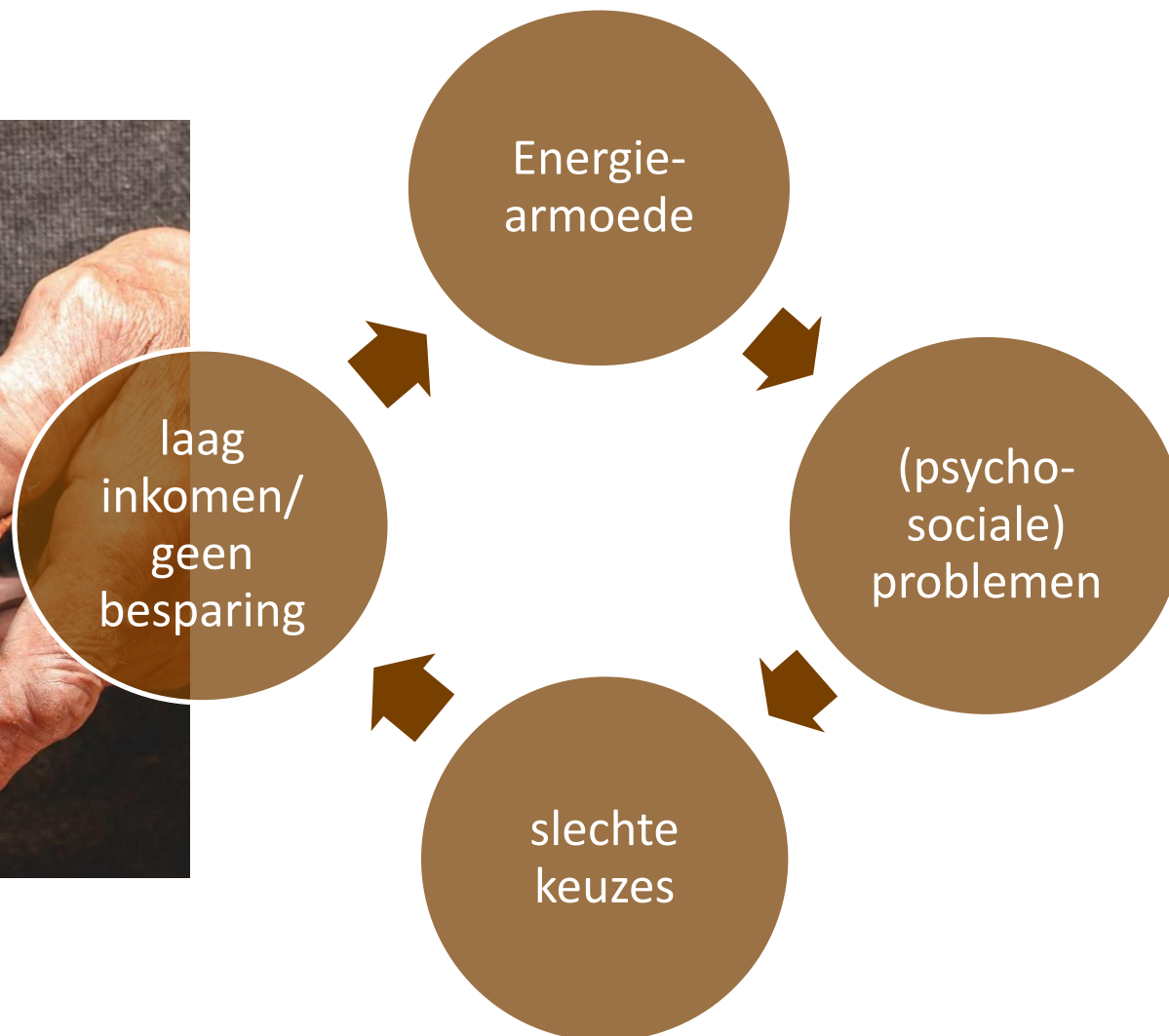
share your talent. move the world.

Inwoners met lage sociale status (deel van de groep die lijdt aan energiearmoede)

- Hebben niet de middelen om te investeren
 - Mogen geen aanpassingen in hun huurhuis maken
 - Worstelen om de eindjes aan elkaar te knopen
 - Hebben vaak urgentere problemen dan de energietransitie
 - Leven vaak bij de dag
 - Is moeilijk om contact mee te krijgen voor instituties
 -
- Lopen achter in energietransitie
- ? Hoe krijgen we hen betrokken, participierend

Psycho-sociale vicieuze cirkel

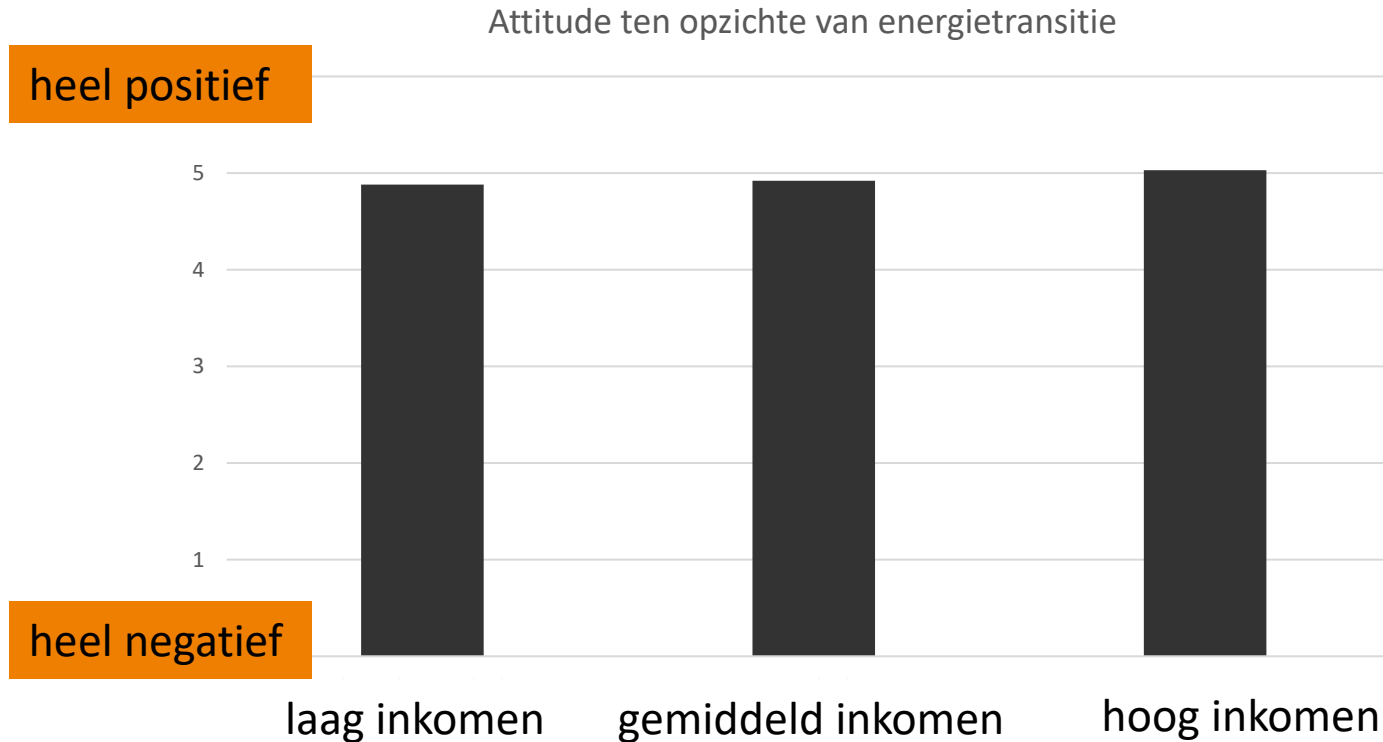

share your talent. **move** the world.

Het lijkt wel alsof ze niet willen verduurzamen

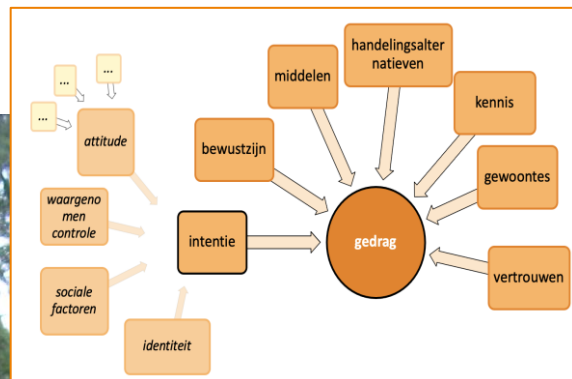
- Zetten gratis energie-bespaar-box op 'Marktplaats',
- Willen niet met gemeente of woningbouwcorporatie spreken omdat ze hen niet vertrouwen
- Een moeder weigert bouwvakkers die huis gaan isoleren toegang tot woning - want ze is vroeger misbruikt en wil niet dat haar dochter alleen met de bouwvakkers is huis is als zij naar haar werk is.
- Komen niet op inloop/voorlichtingsbijeenkomsten van de gemeente

Echter, inwoners met laag inkomen

- Zijn net zo positief over energietransitie
- Vinden milieu even belangrijk

Bijna alles zit tegen om gedrag te veranderen

Ze zijn welwillend

...maar ze denken dat ze geen invloed hebben

...en in hun sociale context is duurzaamheid niet de norm

...en zijn zich soms niet bewust van het probleem

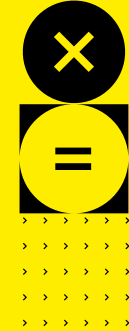
...en ze zijn niet verbonden met duurzaamheidsnetwerken (bv energiecoöperaties)

...en ze hebben de middelen niet

...en ze weten niet wat ze kunnen doen

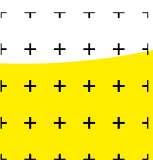
...en ze wantrouwen instituties, dus willen niet met hen samenwerken

share your talent. **move** the world.

Drivers of Change

Energiearmoede Webinar

21-9-2022

www.newenergycoalition.org

› NEW ENERGY COALITION - WEBINAR ENERGIEARMOEDE 17 SEPTEMBER 2022

NAAR EEN INCLUSIEVE ENERGIETRANSITIE

ENERGIEARMOEDE IN KAART – TNO ACTIVITEITEN

JORAM NAUTA, STRATEGIC BUSINESS ANALYSIS - JORAM.NAUTA@TNO.NL

TNO innovation
for life

› **ENERGIEARMOEDE IN NEDERLAND – TNO ACTIVITEITEN IN VOGELVLUCHT**

- › 2017 : Eerste rapportage energiearmoede & Essaybundel '[De winnaars en verliezers van de energietransitie](#)'
- › 2020: TNO white paper: [Energiearmoede en de energietransitie](#)

- › 2021: DE FEITEN OVER ENERGIEARMOEDE IN NEDERLAND INZICHT OP NATIONAAL EN LOKAAL NIVEAU
<https://energiearmoede.tno.nl/>
- › 2022:
 - › verkenning meerjaren aanpak energiearmoede: Zuid-Holland, Limburg, Flevoland, MRA.
 - › Nieuwe energiearmoede cijfers – [nationale monitor van start](#)
 - › Landelijk kennis en ondersteuningsprogramma energiearmoede

Meer informatie; www.tno.nl of neem contact op via koen.straver@tno.nl

› ENERGIEARMOEDE ALS OPGAVE

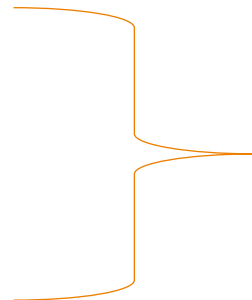
Huishoudens kunnen nú niet, maar ook in de toekomst niet (zelfstandig) meedoen aan de energietransitie

- De energielasten zullen voor hén eerder toe dan afnemen
- Kunnen niet profiteren van subsidie (terwijl ze er wel voor betalen via de energierekening)

Maar óók, er is steeds minder geld beschikbaar voor andere doelen!

Participatie
Gezondheid
Koopkracht

.....

Welzijn & Gezondheidseffecten
Arbeidsparticipatie
Effecten op lokale economie

Gemeente ?

Nationale activiteiten

- Nieuwe energiearmoede cijfers – nationale monitor van start
- Landelijk kennis en ondersteuningsprogramma energiearmoede

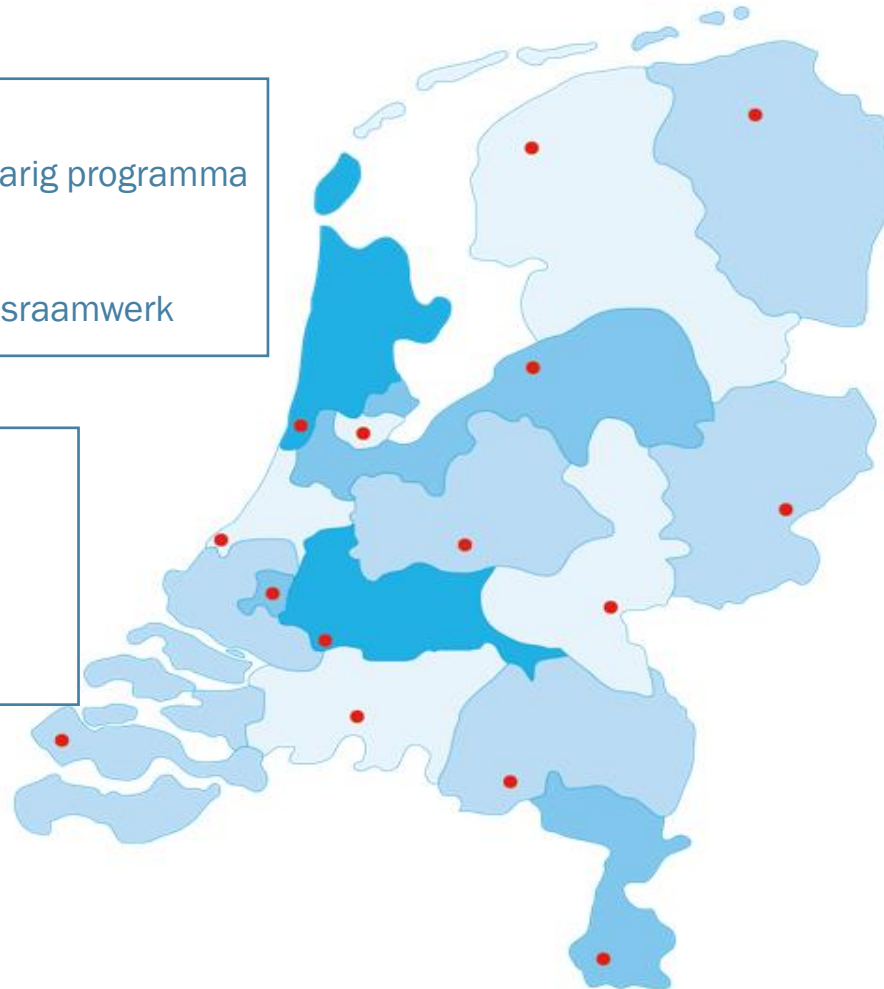
Noord-Holland / MRA

- Metropool regio Amsterdam Meerjarig programma opzetten
- Leerkringen voor 6 gemeenten
- Met WRR energierechtvaardigheidsraamwerk

Zuid-Holland

Meerjarig programma

- Leerkringen met 9 gemeenten
- Dataverzameling
- Kwalitatieve monitoring

Drenthe

- Drents Isolatie Offensief – pilot
- Kwalitatieve monitoring
- Verkenning gezondheidmonitoring

Flevoland

- Energiearmoede in kaart & best practices
- Energiekwetsbaarheid bedrijven
- Interviews - Verkenning meerjarig programma

Limburg

Advies meerjarig programma

- Cijfers in kaart
- Interviews
- Best practices

Project: Making City

Oorzaken & gevolgen van energiearmoede in de stad Groningen verbinden met gemeentelijk beleid

Internationaal onderzoek: €1 investering in verbeteren energie-efficiëntie van woningen energiearme huishoudens → €2,5 (maatschappelijke) baten.

HOE ZIT DAT IN GRONINGEN?

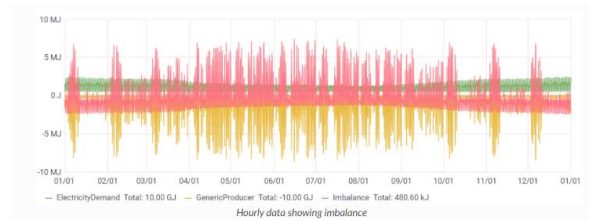

Maatschappelijke kosten baten analyse

0- scenario

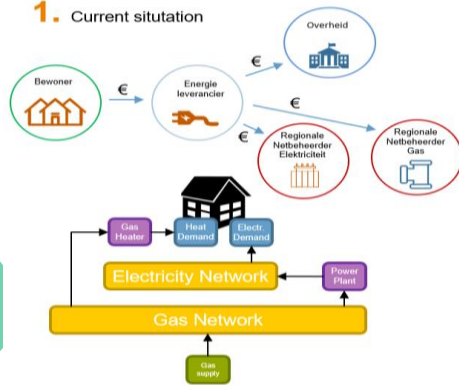

Energie balans & KBA

“De kosten-baten van niets doen”

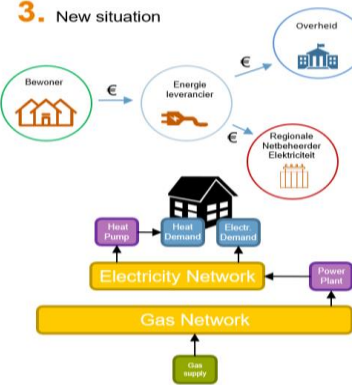
1. Current situation

2. Heatpump investment

3. New situation

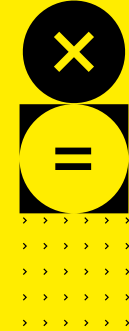
Kosten-baten van de interventie

**Maatschappelijke businesscase op
buurniveau**

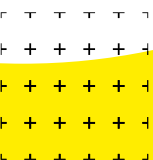
Interventie ontwerp & monitoring

Drivers of Change

Energiearmoede Webinar

21-9-2022

www.newenergycoalition.org

17

Energiearmoede en Burgerparticipatie

Wat zijn energiecoöperaties?

Welke rol kunnen coöperaties spelen in relatie tot energiearmoede?

Hoe betrekken zij op de beste manier mensen die te maken hebben met energiearmoede ?

Wat zijn energiecoöperaties?

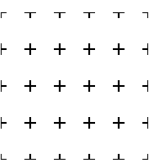
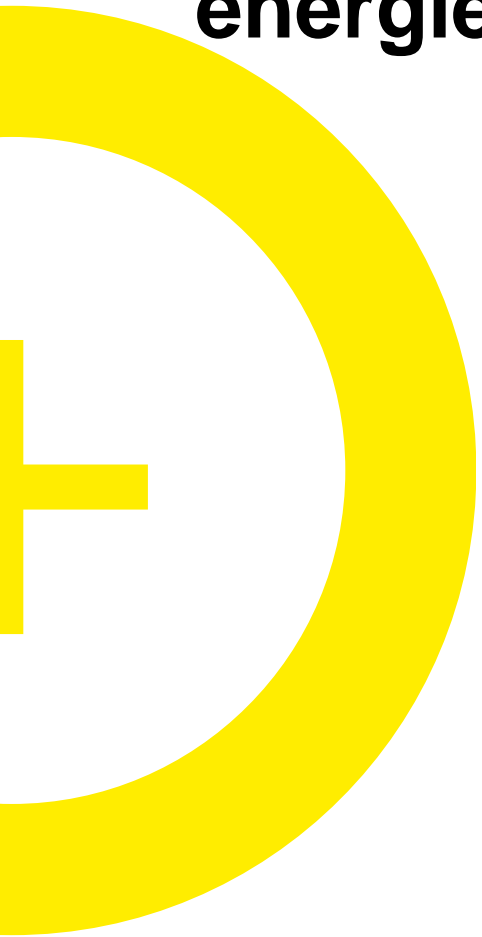
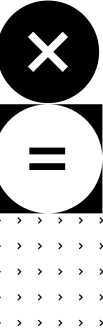
Groep van mensen die in hetzelfde gebied wonen en de doelstelling hebben om samen energie (meestal groene energie), te produceren, delen, en/of beheren.

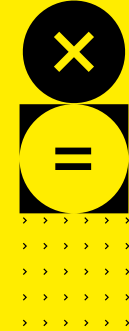
- Lokaal gevoel
- Financiële entiteit
- Relevante kennis

Welke rol kunnen coöperaties spelen in relatie tot energiearmoede?

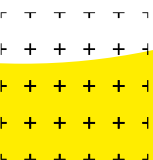
1. Maak de lokale problemen het focuspunt voor lokale energieprojecten
2. Betrek mensen op basis van hun relevante problemen, niet op basis van niet-relevante oplossingen
3. Organiseer burgerparticipatie op een voor iedereen toegankelijke en begrijpelijke manier

Drivers of Change

Energiearmoede Webinar

21-9-2022

www.newenergycoalition.org

21

Contacten

Drivers of Change

Dr. Marijn van Geet, Rijksuniversiteit Groningen: m.t.van.geet@rug.nl

Dr. Wiebo Lamain, Hanzehogeschool Groningen: w.lamain@pl.hanze.nl

Joram Nauta, TNO: joram.nauta@tno.nl

Thomas Giøe Brusendorff Nielsen, New Energy Coalition: t.nielsen@newenergycoalition.org